

news about the blues: de vlaamse bluesliefhebber (*)

david coppens

1953: blueslegende Big Bill Broonzy wordt door Yannick Bruynoghe naar België gehaald. Broonzy treedt op in zowat elke stad van Vlaanderen: het prille begin van een Vlaamse bluesscene. Na een periode van *ups* en *downs* wordt de tweede helft van de jaren tachtig gekenmerkt door een nieuwe *blues boom*, wat geïllustreerd wordt door het ontstaan van verschillende al dan niet internationale bluesfestivals (Belgium Rhythm & Blues Festival te Peer, het Handzame Blues Festival, ...). De bluesscene in Vlaanderen leeft nu meer dan ooit: er zijn meer optredens, er zijn meer Belgische bluesgroepen, er is meer interesse van het publiek en van de pers.

Het lijkt daarom ook interessant de steeds groter wordende groep bluesliefhebbers van naderbij te bekijken: Wie zijn zij? Zijn het jongeren of volwassenen, mannen of vrouwen? Wat is hun visie op het live-gebeuren, of op andere muziekgenres? Zijn zij fanatieke of eerder gematigde liefhebbers van het genre? In hoeverre zijn zij betrokken bij het bluesmilieu?

In dit artikel wordt geprobeerd een antwoord te geven op die vragen aan de hand van de resultaten van een enquête die tijdens het academiejaar 1993-1994 uitgevoerd werd. Hierbij werd een gestandaardiseerde vragenlijst verstuurd naar 370 leden van de Banana Peel Club te Ruislede. De Banana Peel bestaat enerzijds uit Banana Peel Records, een coöperatieve vennootschap gespecialiseerd in blues en jazz op CD/LP, en anderzijds uit een club waar bluesoptredens georganiseerd worden. De enquête werd dus rechtstreeks naar bluesliefhebbers gestuurd. Niet minder dan 236 (63,8%) vragenlijsten werden ingevuld teruggestuurd, wat bewijst dat we te maken hadden met bijzonder geïnteresseerde, maar vooral behulpzame en erg vriendelijke bluesliefhebbers, die blij waren

dat er aan hun passie aandacht werd besteed, en dus ook hun volledige medewerking wilden verlenen.

Belangrijk bij de verdere bespreking is te onthouden dat het gaat om de *Vlaamse liefhebber* van bluesmuziek, en niet de liefhebber van *Vlaamse bluesmuziek* (een bijna onbestaand genre).

BLUES: OMSCHRIJVING EN SITUERING

Blues als muziekvorm ontstond rond de eeuwwisseling bij de zwarte bevolking van de Verenigde Staten. Het genre vond zijn oorsprong in een combinatie van Afrikaanse en Europese muzikale culturen. Voorlopers van de blues waren de worksong, fieldhollers en de spirituals.

Een allesomvattende definitie geven van de term 'blues' is een heel complexe aangelegenheid, omdat blues een verzamelnaam is voor een hele reeks uiteenlopende stromingen (country blues, classic blues, urban blues, postwar blues, Chicago blues, piano blues, soul blues, zydeco, white blues, enz.). Bovendien heeft het woord meerdere muzikale en niet-muzikale betekenissen. De drie belangrijkste betekenissen zijn: *blues als geestsgesteldheid of blues feeling*. Hiermee bedoelt men een gevoel van melancholie of depressie. In die betekenis kent men het woord al van in de zestiende eeuw onder de vorm 'the Blue Devils' waarvan 'blues' een afkorting is. Het is echter pas na de Amerikaanse burgeroorlog dat 'having a fit of the blues' algemeen taalgebruik werd in de V.S.

Een lied dat die 'blues feeling' uitdrukt, werd na 1900 eveneens gekend als de blues. Speciale stemkleur, intonatie en 'blue notes' hebben als functie een melancholisch geluid te creëren. Die twee eerste betekenissen van het woord zijn sterk met elkaar verwant: men speelt de blues om zich van het bluesgevoel te ontdoen. Blues is dus niet per definitie trieste muziek. Humor en ironie zijn nooit ver weg, en het therapeutische, louterende effect van blues kan leiden tot euforie.

Wat de *blues als muziekvorm* betreft, kan gezegd worden dat de meest bekende en meest verspreide vorm van blues er één is waarvan strofe of refrein bestaat uit twaalf maten, verdeeld in drie 'call-and-response' verzen met een A A B rijmschema. Dat laatste wil zeggen dat de eerste regel in een strofe herhaald wordt, waarna er een tweede, verschillende komt. Dat zou origineel bedoeld zijn om de zanger toe te laten tijdens de herhaling van de eerste regel een tweede te verzinnen.

Improvisatie is een belangrijk aspect binnen de blues, maar men gaat niet vaak buiten de limieten van het schema.

DE VLAAMSE BLUESLIEFHEDER: EEN PROFIEL

Aan de hand van de volgende, interagerende elementen kan men een profiel van de Vlaamse bluesliefhebber schetsen: biografische gegevens, houding tegenover muziek in het algemeen en koopgedrag van muziekdragers, betrokkenheid bij de bluesscene en de bluesmuziek, en ten laatste gevoelens omtrent blues.

Biografische gegevens

De meest relevante biografische gegevens die van de respondenten verzameld werden, zijn:

Leeftijd: De oudste respondent was 74, de jongste 17. De gemiddelde leeftijd was 40 jaar. Het merendeel van de respondenten bevindt zich in de leeftijdscategorie 31-40 jaar. Er waren slechts 4 respondenten jonger dan 20 jaar.

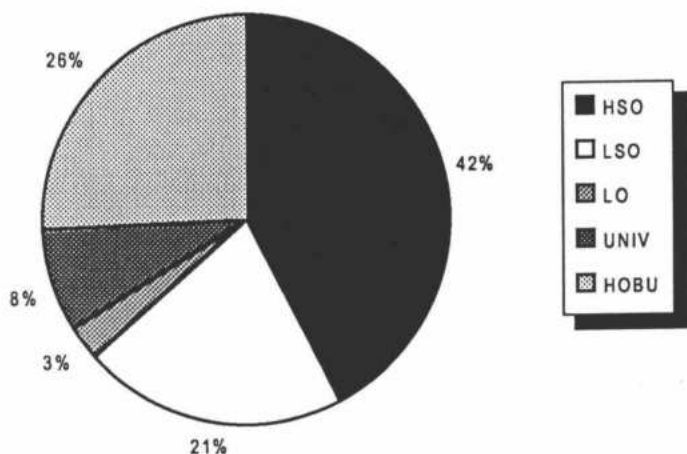
Wat betreft de wat oudere leeftijd van onze respondenten kunnen wij enkele opmerkingen formuleren. In de eerste plaats zijn deze mensen opgegroeid met muziek die veel dichter staat bij de blues dan de huidige populaire muziek. De rechtstreekse beïnvloeding van de rock 'n' roll en aanverwante muziek door de blues in de jaren vijftig, is hiervan het bewijs. De meeste van deze oudere respondenten hebben tevens de onmiddellijke gevolgen van de blues-boom van de jaren zestig kunnen meemaken. Ten tweede kunnen wij gelijkaardige leeftijdsgroepen onderscheiden bij muziekgenres die door bluesliefhebbers sterk worden gewaardeerd. Denken we aan jazz, klassiek, rock 'n' roll, folk, etc.

Geslacht: Een overgrote meerderheid (92,3%) van onze respondenten waren mannen. Dit ligt volledig in de lijn van een vaststelling die Frith (1988:284) maakte: mannen zouden meer dan vrouwen 'experten' zijn in muziek - geïnteresseerd in de muziek op zich - en zouden hun kennis en interesse ook voornamelijk delen met andere mannen.

Die oververtegenwoordiging van mannen vinden we trouwens niet alleen bij de luisteraars, maar ook bij de artiesten. Zo zaten er in de volledige lijst van artiesten die door onze respondenten werden opgegeven in hun persoonlijke top vijf, slechts 6% vrouwen.

Beroep en diploma: Aan de respondenten werd gevraagd welk hun hoogst behaalde diploma was. We groepeerden de antwoorden als volgt (grafiek 1):

Grafiek 1: Opleiding

Enigszins verbazend is het lage aantal hooggeschoolden. Vooral wanneer we een opsplitsing maken naar HOBU van het korte type en HOBU van het lange type, wordt dit treffend. We vinden dan respectievelijk 19,3 en 6,6%.

De grootste groep bestaat uit mensen met een diploma van hoger secundair onderwijs. Bij een verdere opsplitsing vinden we hier beroeps: 5,3%, technisch: 16,7%, algemeen: 20,6%. Eén vijfde van onze respondenten behaalde slechts een diploma van lager secundair onderwijs.

Bij de beroepen die door de respondenten uitgeoefend worden, vinden we een weerspiegeling van de opleiding. Kaderleden (vooral universitair) maken slechts een klein deel uit van de steekproef (6%), vrije beroepen voegen daar nog eens 4,7% aan toe. De drie grootste groepen worden gevormd door de bedienden (tot universitair niveau) (38,4%), de arbeiders (27,2%) en de zelfstandigen (18,1%). Andere groepen waren verwaarloosbaar: werklozen (2,6%) en studenten (2,6%).

Betrokkenheid bij muziek

In welke mate zijn bluesliefhebbers betrokken bij hun muziek? Om dit te bepalen werden vooreerst enkele vragen gesteld over het *koopgedrag van muziekdragers*. Op de vraag hoeveel muziekdragers men gekocht had in de laatste zes maanden, kregen wij zeer uiteenlopende antwoorden: 17 mensen kochten geen enkele geluidsdrager, één persoon kocht er 250. De mediaan was 17,5. We vroegen ook hoeveel van deze geluidsdragers onder de term blues zouden vallen (dit is uiteraard een subjectief

gegeven, maar levert toch interessante gegevens op). De mediaan van deze antwoorden was 15,5. We schatten aan de hand van onze gegevens dat het percentage bluesplaten ten opzichte van het geheel aantal gekochte platen ergens tussen de 60 en 80% moet liggen.

De plaats waar men zijn muziek koopt, werd eveneens gevraagd. Het meest wordt gekocht in een algemene platenzaak. Op de tweede plaats komt de gespecialiseerde platenzaak/postorderbedrijf voor blues (m.n. Banana Peel Records te Ruislede of Honky Tonk Records te Brugge: de twee enige gespecialiseerde bluesplatenzaken in Vlaanderen). Bluesliefhebbers kopen eveneens vaak hun geluidsdragers op concerten. Er wordt minder gekocht in warenhuizen, op platenbeurzen en van algemene postorderbedrijven. De voornaamste reden hiervoor is het beperkte aanbod aan bluesmuziek op die plaatsen.

Een andere indicator van de betrokkenheid bij muziek, naast koopgedrag, is *de frequentie waarmee men naar bluesoptredens gaat*. 38% van de respondenten verklaarde om de 2 à 3 maanden naar een bluesoptreden te gaan. Dit was meteen de grootste groep. Iets minder mensen gaat maandelijks (33%). Op de derde plaats komt de groep die halfjaarlijks naar een concert gaat (11%). Verder hebben we, in afnemende mate, om de twee weken (9%), jaarlijks (6%), wekelijks (3%) en nooit (1%).

Ook de frequentie waarmee men al eens een *gespecialiseerd bluestijdschrift* ter hand neemt, is indicatief voor de mate waarin men met blues bezig is. Zeker als men bedenkt dat bluestijdschriften niet voor het grijpen liggen in Vlaanderen. Er bestaat namelijk geen enkel Vlaams, louter op bluesmuziek gericht tijdschrift. 59% van de respondenten verklaarde nooit een gespecialiseerd tijdschrift te lezen. Dit is niet verwonderlijk met een beperkt en voornamelijk Engelstalig aanbod. Vooral het Nederlandse *Block* en de Engelse tijdschriften *Blues & Rhythm* en *Juke Blues* doen het goed. Het Vlaamse *Gandalf*, gespecialiseerd in blues én folk, scoort slecht in vergelijking met de buitenlandse tijdschriften. Verwant met het lezen van tijdschriften is *het lezen van boeken over blues*. 42% van onze respondenten verklaarde al eens een boek te hebben gelezen over blues. Dit cijfer bewijst nogmaals dat we te maken hebben met echt geïnteresseerde mensen.

Een laatste factor om de betrokkenheid bij muziek te bepalen, is *het zelf bespelen van een instrument*. 35% van de respondenten verklaarde een instrument te bespelen. 70% hiervan speelt voornamelijk of geregeld bluesmuziek. Het soort instrument dat men bespeelt, staat hier natuurlijk mee in verband. De eerste vernoemde instrumenten zijn meestal gitaar (55%) of drums (12%). Als tweede instrument zien we vaak de

andere klassieke bluesinstrumenten: mondharmonica (29%) en piano/keyboards (21%).

Het belang van de blues

Hoe belangrijk is de blues nu voor onze respondenten? In onze vragenlijst werd gevraagd hoe belangrijk de blues is voor de respondent als ontspanning. Hierbij moest men een waardecijfer aanduiden gaande van 1 tot 5, waarbij 1 = heel belangrijk en 5 = niet belangrijk. De antwoorden zijn duidelijk. 45% van de respondenten antwoordde met waardecijfer 1, nog eens 35,5% gaf waardecijfer 2. Blues is qua ontspanning, en als element van vrijetijdsbesteding dus heel belangrijk voor de leden van de Banana Peel. Dit blijkt ook uit enkele andere gegevens.

De muzikale voorkeur in het algemeen

Ten eerste gingen we na welke muziekgenres, naast de blues, gewaardeerd worden door bluesliefhebbers. We vroegen de respondenten aan te duiden hoe vaak ze bewust naar een aantal muziekgenres luisteren. Wij vonden dat soul, rock 'n' roll, rock, klassiek en jazz de voorkeur van onze respondenten genieten. Ook folk, country, kleinkunst, reggae en Vlaamse rock worden regelmatig door ongeveer 30% van de respondenten beluisterd. Tenslotte zijn er nog wereldmuziek, funk en hardrock die regelmatige luisteraars hebben. Wij merken op dat het hier genres betreft waarin nog duidelijk de *roots* te herkennen zijn. Andere genres waarin dit minder het geval is, zoals de recente dansmuziek (hip hop, rap), zijn helemaal niet populair of zelfs onbekend bij bluesliefhebbers. Opmerkelijk is ook dat de recente grunge-rage niet aangeslagen is bij onze respondenten. In die mate zelfs dat 50,4% verklaart het genre niet te kennen.

Ook de voorkeur van de respondenten *binnen* de bluesmuziek werd ondervraagd. Dit gebeurde aan de hand van een persoonlijke top-5 van bluesartiesten. In totaal werden niet minder dan 216 verschillende artiesten vernoemd. Men kan aan de hand van onze gegevens een 'ideale' top-5 samenstellen. De meest geliefde bluesartiesten zijn:

1. John Lee Hooker (88 vernoemingen)
2. Stevie Ray Vaughan (73)
3. Muddy Waters (68)
4. BB King (56)
5. Buddy Guy (38)
Robert Cray (38)

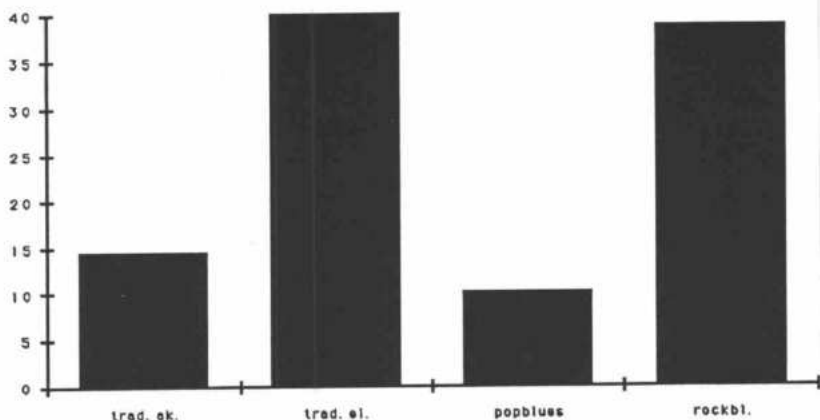
Belangrijk hierbij is de tweede plaats voor Stevie Ray Vaughan (73 vermeldingen en het meest vernoemd op de tweede én op de derde plaats). Deze jonge 'gitaargod' zorgde voor een ware revelatie in de rockblues. Het is dan ook voornamelijk dankzij hem dat er een vrij grote rockblues-scene is ontstaan in Vlaanderen.

Wat ons ook opvalt, is het overwegend aantal Amerikaanse artiesten. Er bestaan wel Europese bluesgroepen, maar zij hebben een beperkt succes op mondiaal niveau. De productie van bluesmuziek gebeurt eveneens voornamelijk in de Verenigde Staten. Wij kunnen bijgevolg de stelling van G. De Meyer (1994) als zou het Amerikaanse rock 'n' roll-imperialisme zijn dominante plaats verloren hebben, *niet* doortrekken naar de blues. Op bluesgebied zouden wij durven spreken van een *Amerikaans blues-imperialisme*.

De subgenrevoorkeur

Ook naar de voorkeur voor bepaalde subgenres binnen de blues werd gevraagd. Wij maakten een zeer rudimentaire opdeling in bluesgenres: enerzijds traditionele blues, verdeeld in akoestische en elektrische blues en, anderzijds, moderne blues, verdeeld in popblues en rockblues. De resultaten kan men vinden in grafiek 2.

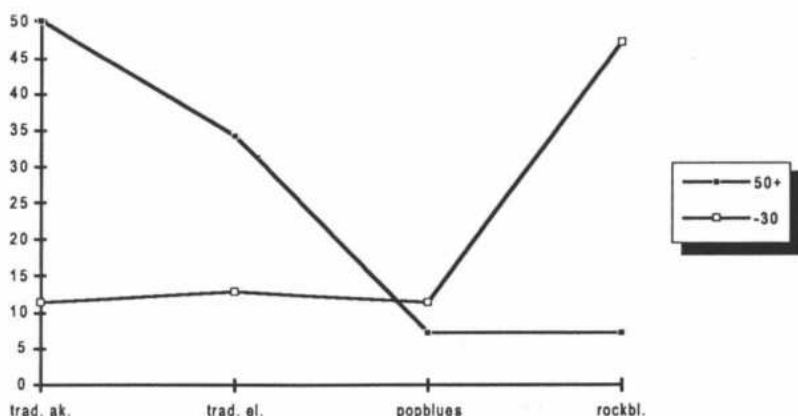
Grafiek 2: Subgenrevoorkeur

39,7% van de respondenten luistert het meest naar traditionele elektrische blues. Dit is verklaarbaar door het feit dat dit het genre is waar vele bluesgrootheden zoals Muddy Waters voor gekend waren, en waar men de bluesrevival van de jaren zestig aan te danken heeft. De rock-

blues scoort iets minder: 36,7%. Een minderheid van de respondenten luistert het meest naar traditionele akoestische blues (13,6%) of popblues (10,1%). Deze gegevens worden pas echt interessant wanneer men ze in verband brengt met de leeftijd van de luisteraars. Wij vonden een sterke correlatie tussen leeftijdsgroep en subgenrevoorkeur (Cramer's $V = 0,255$, $P = 0,000$). In grafiek 3 zien we de correlatie tussen enerzijds de jongste en de oudste leeftijdsgroep, en anderzijds de voorkeur voor de vier subgenres. Wij kunnen bij beide leeftijdsgroepen een duidelijke lijn waarnemen: bij de respondenten ouder dan 50 jaar is er een uitgesproken voorkeur voor traditionele akoestische blues, een matige interesse voor traditionele elektrische blues en bijna geen interesse voor de modernere bluesvormen.

Grafiek 3: Leeftijdsgroep - subgenre

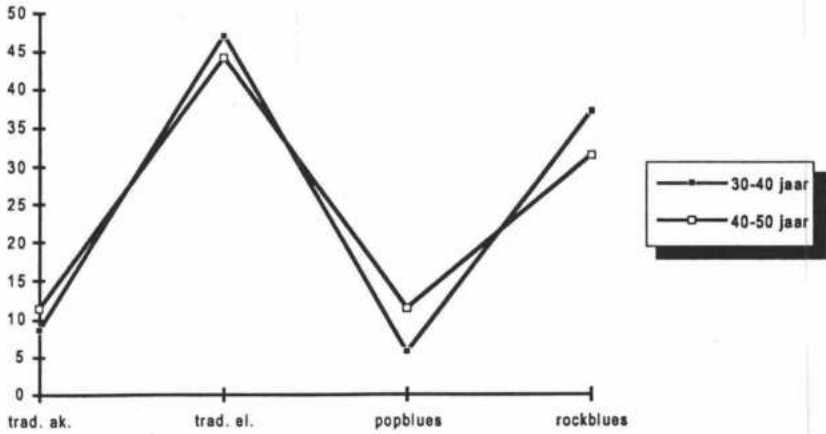

De lijn ligt bij de groep tot 30 jaar in tegengestelde richting. Hier is het vooral de modernere rockblues die de voorkeur wegdraagt. Dit is, zoals reeds gezegd, verklaarbaar vanuit de sterke impuls die de rockblues in de laatste 15 jaren gekregen heeft.

Bij de leeftijdsgroepen 30-40 jaar en 40-50 jaar kunnen we die laatste gedachtengang verder doortrekken (grafiek 4).

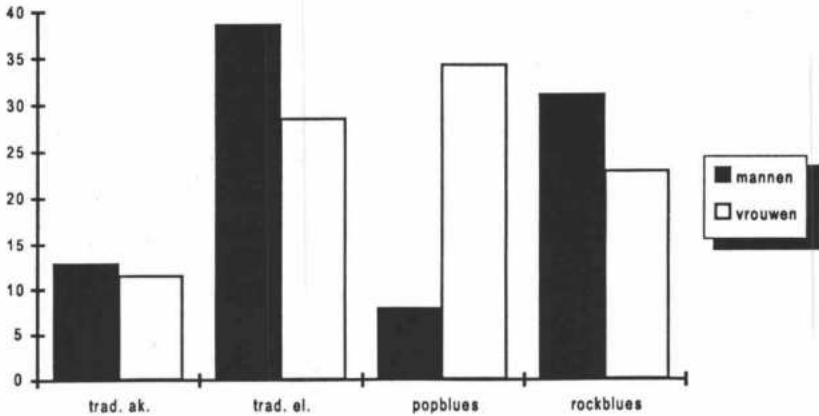
Het verloop van de grafiek bij deze twee groepen is gelijkwaardig. Wij zien een sterke voorkeur voor traditionele elektrische blues. De rockblues, die muzikaal in het verlengde ligt van de traditionele elektrische blues, wordt eveneens bij beide groepen veel beluisterd. Wij merken op dat de groep 30-40 een iets meer uitgesproken mening heeft.

Grafiek 4: Leeftijdsgroep - subgenrevoorkeur

Ook bij de correlatie geslacht-subgenrevoorkeur ($V = 0,258$, $P = 0,004$) vonden we interessante gegevens (grafiek 5).

Grafiek 5: Sekse - subgenrevoorkeur

Het meest opvallende element is hier de vrouwelijke voorkeur voor popblues. De traditionele akoestische blues wordt door beide geslachten ongeveer evenveel beluisterd, traditionele elektrische en rockblues worden meer door mannen beluisterd.

Wij onderzochten nog enkele andere correlaties in verband met de subgenrevoorkeur. Statistische analyse wijst evenwel uit dat de volgende

gegevens minder veralgemeenbaar zijn naar een grotere populatie. Bij de correlatie diploma-subgenrevoorkeur ($V = 0,189$, $P = 0,054$) valt op dat de respondenten die enkel lager onderwijs hebben voltooid, geen voorkeur uitdrukten voor pop- of rockblues. Alleen traditionele akoestische blues (20%) en traditionele elektrische blues (80%) werden aangeduid als het genre waarnaar men het meest luistert.

Men kan ook vaststellen dat, als men de voorkeur vergelijkt bij HOBU-afgestudeerden en universitaireren, men bij de eerste groep een meer dan gemiddelde voorkeur voor popblues (18,37%) vindt, in tegenstelling tot de universitaireren, waarvan niemand popblues verkoos. Wél zien we bij de universitaireren een meer dan gemiddelde voorkeur voor traditionele akoestische blues (33,33%).

De correlatie 'kopen in gespecialiseerde platenzaken' - subgenrevoorkeur ($V = 0,234$, $P = 0,012$) gaf ook een boeiend resultaat. De respondenten die verklaarden het meest hun muziekdragers te kopen in gespecialiseerde platenzaken, vertoonden een grotere voorkeur voor traditionele blues (traditioneel akoestisch: 15,28%, traditioneel elektrisch: 58,33%) dan zij die verklaarden dat gespecialiseerde platenzaken in hun koopgedrag slechts op de tweede plaats kwamen, en dus hoogstwaarschijnlijk het meest kopen in algemene platenzaken (traditioneel akoestisch: 5,08%, traditioneel elektrisch: 32,20%).

Voorwaarden voor de blues

Er werd eveneens gevraagd wat voor de respondent de meest essentiële voorwaarde is waaraan de blues moet voldoen. Het vaakst voorkomende antwoord is dat de blues *met (blues)gevoel moet gebracht worden/dat het de uitdrukking is van een 'feeling'/dat het uit het hart of uit de ziel moet komen* (volgens één van de respondenten: *het moet uit de pens komen*). Dit is met 26,8% tevens het antwoord dat het vaakst op de eerste plaats staat, wat ook aantoont dat men dit dé belangrijkste voorwaarde vindt. Wij kunnen dit gevoelsaspect vergelijken met wat Keil (1991:160) 'soul' noemt: 'The deceptively simple criterion for commitment is soul: if the artist has it, he can do no wrong; if he doesn't, it's not blues. Soul may be defined as a mixture of ethnic essence, purity, sincerity, conviction, credibility, and just plain effort'.

Deze, en andere voorwaarden die men aan de blues stelt, zeggen veel over de beleving van de blues door de Banana Peel-leden. Zo werden vaak voorwaarden gesteld aan het *instrumentarium, de muzikanten en vooral het gitaarspel*. Die laatste voorwaarde kan in verband gezien worden met de voorkeur voor elektrische blues, en dan vooral rockblues,

waarin lange en vaak technisch ingewikkelde gitaarsolo's centraal staan. Dit maakt ook duidelijk dat de gitaar het voornaamste instrument is in de bluesmuziek (denk ook aan het aantal keren dat het woord 'guitar' in de artiestennaam voorkomt, b.v. 'Guitar Gabriel').

Een volgende voorwaarde is het *goed overkomen/de expressie/het aanspreken, aangrijpen, meeslepen/het scheppen van een sfeer/het boeien*. De artiest moet iets kunnen teweegbrengen bij zijn publiek (de actie). Het resultaat van die actie is het ontstaan van een bepaald gevoel bij de luisteraar, dat vaak op de volgende manieren werd beschreven: *er kippevel van krijgen, een zwevend gevoel, een koud-warm gevoel, door merg en been snijden, ontroeren, ontspannen* (de reactie). Wij illustreren dit met enkele citaten van onze respondenten:

Men moet het gevoel hebben (persoonlijk toch) dat men zweeft (ogen sluiten) ... Is het gevoel goed, dan is alles OK!!

Bij blues is *HET* er, of is *HET* er niet. Spijtig genoeg is *HET* niet te omschrijven.

Als ik het gevoel heb dat de blues een *uitdrukking* is van een *essentiële menselijke emotie* en ik mij daardoor zodanig *innerlijk* geraakt voel zodat ik als het ware *één* word met die muziek, dan kan niets voor mij meer stuk.

Pas op de zevende plaats komt de voorwaarde van uitstraling van (de pijn van) het bestaan, van emoties, de blues moet de weerspiegeling zijn van het leven. Het feit dat dit slechts 21 keer werd vernoemd als meest essentiële voorwaarde, is enigszins verwonderlijk, daar de uitdrukking van emoties toch één van de bouwstenen is van de blues. Sommige respondenten zien het als volgt:

Tijden van ellende en economische malaise zijn productief voor de blues.

C'est le reflet de la vie: à la fois gai et triste.

Anderen vinden dit géén noodzakelijke voorwaarde:

Volgens mij heeft de grondgedachte van de blues zich verlegd van miserie toestanden naar het méér beleven van de blues als muziekgenre. Daarbij hoeft je niet in de 'stront' te zitten om blues te kunnen spelen.

Een hiermee verwante voorwaarde betreft het louterende aspect van de blues: *het ontvluchten van de dagelijkse realiteit, het leven draaglijker*

maken, vergeten. Dit wordt treffend geïllustreerd door volgende getuigenis:

Mijn oudste zoon is een Duchenne patiënt (spierziekte) en zodoende gekluisterd aan een rolwagen. Als ik mij even rot voel (b.v. zijn gezondheid gaat met rasse schreden achteruit), dan beschouw ik blues als een therapie voor mij.

Wij vermelden nog twee voorwaarden die niet veel voorkwamen, maar die o.i. toch belangrijk zijn. Ten eerste: *er moet een boodschap inzitten.* Eén van de respondenten legt dit voortreffelijk uit:

Blues is niet in de eerste plaats een muziekgenre. Door middel van de muziek probeert een bluesartiest een boodschap op zijn publiek over te dragen. Een essentiële voorwaarde is, dat hij in dat opzet slaagt. Jammer genoeg hebben veel bands aktueel geen boodschap meer.

Ten tweede: *men moet een zwarte ziel hebben om blues te spelen.* Op het blank-zwart onderscheid in de blues komen we verder nog terug. Wij citeren hier enkel een opmerking van een respondent:

Iedere blues uit welk jaar ook heeft zijn eigen kenmerken en gevoel, is die nu gebracht door blank of zwart. Het is de muziek die moet klinken, niet de kleur.

Vooroordelen over blues

Tenslotte werden de respondenten geconfronteerd met enkele stereotiepe uitspraken over blues. Wij vroegen hen aan te duiden of men helemaal akkoord, in grote mate akkoord, slechts een beetje akkoord of helemaal niet akkoord ging met die uitspraken. Er werd ook een 'neutrale' mogelijkheid voorzien. De bedoeling van deze vragen was na te gaan in hoeverre die uitspraken ook bij echte liefhebbers aanvaard worden, of wij te maken hebben met 'puristen', dan wel meer relativiserende liefhebbers.

De volgende vier uitspraken werden getest: 'Blues draagt in zich de wortels van de popmuziek', 'blanken kunnen geen blues spelen', 'het blues-gevoelen is een van de meest authentieke menselijke emoties' en 'vandaag wordt er geen echte blues meer gemaakt'.

Wij geven telkens een eigen mening en vervolgens de antwoorden van de respondenten.

Uitspraak 1: 'Blues draagt in zich de wortels van de popmuziek'.

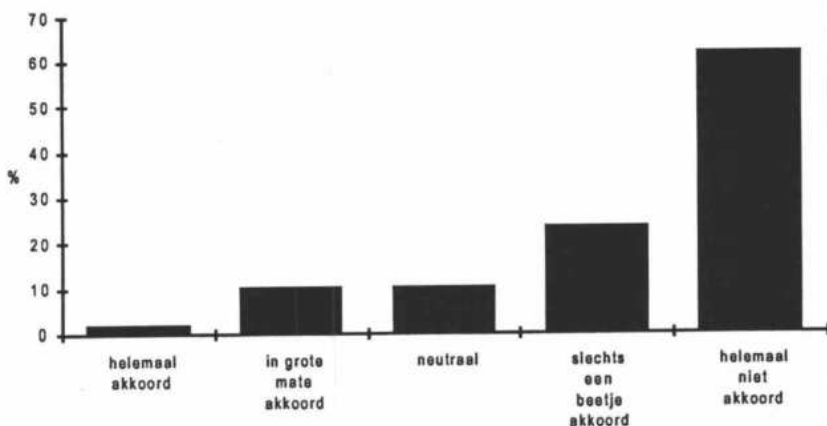
Dit is voor een groot deel correct. Blues beïnvloedde via de rhythm & blues de rock 'n' roll. Die laatste was dan de rechtstreekse bron voor de hedendaagse rock- en popmuziek. Een relativerende opmerking is hier echter op zijn plaats: veel recente dansmuziek vertoont o.i. weinig of geen banden meer met blues (b.v. house).

Wanneer wij de mening van onze respondenten bekijken, zien wij dat toch 70% helemaal akkoord of in grote mate akkoord gaat met deze uitspraak. 13% staat er neutraal tegenover, 12% gaat slechts een beetje akkoord en slechts 5% is het er helemaal niet over eens. Dit lijkt ons een vrij genuanceerd resultaat, vooral gezien 39% van de respondenten het *in grote mate akkoord* koos boven het radicale *helemaal akkoord*.

Uitspraak 2: 'Blanken kunnen geen blues spelen'.

Dit is één van de grote discussiepunten in de blueswereld. De echte puristen zullen onmiddellijk akkoord gaan met deze uitspraak. Wij zijn geneigd een meer genuanceerde houding aan te nemen. Er schuilt o.i. een zekere waarheid in deze uitspraak, in die zin dat er een verschil is tussen zwarte en 'white' blues. Daarbij willen wij zeker geen uitspraak vellen over welke beter of slechter is! Naar ons gevoelen leggen vele zwarte bluesartiesten een *feeling* in hun muziek, die door weinig blanken geëvenaard kan worden. Wij willen echter benadrukken dat wij géén afbreuk doen aan het schitterende blueswerk van vele blanke artiesten.

Grafiek 6: Blanken kunnen geen blues spelen

De mening van de Banana Peel-leden vindt men in grafiek 6. Men kan zien dat de meerderheid (58%) radicaal tegen deze stelling gekant is. Er is echter nog een groep van 21% die slechts een beetje akkoord gaat met de uitspraak 'blanken kunnen geen blues spelen'. Zij laten dus nog ruimte voor nuances. Een kleine 10% staat neutraal tegenover dit stereotype, en nog 10% gaat er in grote mate mee akkoord. Slechts 2 mensen (1%) zijn het er helemaal over eens.

Uitspraak 3: 'Het blues-gevoelen is één van de meest authentieke menselijke emoties'

Eén van de respondenten ging slechts een beetje akkoord en verantwoordde zijn mening als volgt:

Enkel akkoord voor hen die dat blues-gevoelen hebben leren begrijpen en meteen ook relativëren. Je hebt ook een aantal 'freaks' die nogal overdrijven.

Dit lijkt ook onze mening goed te verwoorden.

De respondenten antwoordden als volgt: 33,6% ging helemaal akkoord met deze uitspraak, 41,7% ging in grote mate akkoord (samen goed voor driekwart van de respondenten). 18,3% had geen mening hierover (neutraal) en 6,4% was het er slechts een beetje over eens. Er was niemand die helemaal niet akkoord ging met deze uitspraak.

Uitspraak 4: 'Vandaag wordt er geen echte blues meer gemaakt'.

Er zijn inderdaad heel wat mensen die zwaar teleurgesteld zijn door het huidige bluesaanbod. Vaak betreft het hier puristen die vinden dat alles vroeger beter was. Er is o.i. nochtans een overvloed aan uitstekend recent blueswerk. Dit blijkt ook uit de antwoorden van de respondenten. 80,4% van de respondenten gaat slechts een beetje akkoord of helemaal niet akkoord met de uitspraak dat er vandaag geen echte blues meer wordt gemaakt, slechts een minderheid spreekt dit tegen.

EEN PROFIEL VAN DE VLAAMSE BLUESLIEFHEBBER: CONCLUSIE

Uit alle voorgaande gegevens kunnen wij een soort ideaaltypische bluesliefhebber opstellen. Het betreft hier een ideaaltypische beschrijving van een lid van de Banana Peel, die in de werkelijkheid niet bestaat, maar waar alle leden zich waarschijnlijk ergens in zullen herkennen.

Belangrijk is dat men de eerder geformuleerde beperkingen m.b.t. de generaliseerbaarheid van dit profiel in het achterhoofd houdt.

De modale bluesliefhebber die wij onderzochten, is een gehuwde man tussen 31 en 50 jaar oud. Hij woont eerder op het platteland dan in de stad. Hij is een bediende of arbeider van beroep, en genoot een opleiding van hoger secundair niveau van het algemeen of technische type. Hij hecht veel belang aan het beluisteren van muziek als vrijetijdsbesteding, en dit blijkt ook uit zijn gedrag. Op zes maanden tijd koopt hij gemiddeld 17 geluidsdragers, waarvan 60 tot 80% onder blues kan worden gerangschikt. Hij koopt echter weinig tweedehandsmateriaal. Meestal koopt hij zijn geluidsdragers in een algemene platenzaak, maar ook geregeld in een gespecialiseerde platenzaak of op concerten. Om de 2 à 3 maanden gaat hij naar een bluesoptreden. Hij neemt niet zo snel een gespecialiseerd bluestijdschrift of boek ter hand. Zelf speelt hij geen muziekinstrument, maar als hij dat wél doet, speelt hij vooral bluesmuziek. Naast blues luistert hij vooral naar jazz, soul, rock 'n' roll en klassieke muziek. Hij is minder geïnteresseerd in recente muziekrends. Binnen de blues luistert hij naar traditionele elektrische blues en naar rockblues. Oudere artiesten als John Lee Hooker, Muddy Waters en BB King apprecieert hij sterk, maar hij houdt ook van de stevige gitaarblues van Stevie Ray Vaughan.

De blues wordt geassocieerd met een gevoel, met een beleving. Hij verwacht van de bluesartiest integriteit. De muzikant moet spelen wat hij voelt en het publiek laten meevoelen. De liefhebber is gematigd, hij is geen purist, hij staat open voor nieuwe stijlen, maar hecht toch ook veel belang aan traditie (hoewel wij vermoeden dat dit typisch is voor de Banana Peel, waar veel traditionele blues wordt geprogrammeerd). Hij is een *liefhebber*, in alle mogelijke betekenissen van het woord.

(*) Dit artikel is gebaseerd op zijn eindverhandeling *De Vlaamse blues-scene. Analyse van het genre in het algemeen en de muziekindustriële aspecten in Vlaanderen, met profielschets van de Vlaamse bluesliefhebber*. Fac. Soc. Wet., Dep. Comm. Wet., K.U. Leuven, juni 1994, 134 blz. Promotor: Prof. Dr. G. De Meyer.

LITERATUURLIJST

- De Meyer, G. (1994) *Culturele Globalisering en Lokale Identiteit, het Geval van de Populaire Muziek*. Lezing 14de Vlaams Congres Communicatiewetenschap.
- Smith, S., Christenson, P. & Peterson, J.B. (1988) 'Genre and Gender in the Structure of Music Preference', *Communication Research*, 15 (3): 282-301.
- Keil, Ch. (1991) *Urban Blues*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Oliver, P. et al. (1986) *The New Grove. Gospel, Blues and Jazz*. London: MacMillan.

De bijdragen in dit nummer zijn van:

David COPPENS, licentiaat Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven

Gust DE MEYER, hoofddocent, Departement Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven

Saara FINCH, licentiaat Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven

Keith ROE, hoogleraar, Departement Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven

Olivier VAN RAEMDONCK, assistent, Departement Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven

Conny VERCAIGNE, assistent, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie, Katholieke Universiteit Leuven